

Vrienden van Sonsbeek
Zijpendaalseweg 24
6814 CL Arnhem
Tel. 085-450660

VRIENDEN VAN SONSBEEK

april 1990 *schoonmaakactie in Sonsbeek*

INFOBULLETIN

APRIL 1991

woensdag 20 maart 1991

LEDENVERGADERING VERENIGING VRIENDEN VAN SONSBEEK

De vereniging Vrienden van Sonsbeek hield 20 maart haar tweede ledenvergadering. Helaas was de opkomst niet groot maar niettemin werd het een zeer geanimeerde bijeenkomst.

Voorzitter Dieleman gaf een overzicht van de activiteiten van het afgelopen jaar. Het ledenaantal groeit langzaam maar gestaag en is de 300 gepasseerd. In het komende jaar wordt uiteraard aandacht geschonken aan de ledenwerving.

Aan de puzzelwandeltocht in januari 90 deden ruim 150 mensen mee. De formule van zo'n tocht (een wandeling met vragen) blijkt goed aan te slaan, want ook de nieuwjaarspuzzelwandeling van dit jaar trok ruim 300 mensen, jong en oud en uit het hele land. Voor de Vroege Vogels wandeling kwamen echter maar 20 belangstellenden opdagen. Dat hing waarschijnlijk samen met het vroege uur van de tocht. Wie vogels wil zien moet er echter vroeg bij zijn.

De lezingencyclus was een succes. In drie avonden werden de diverse aspecten van de parken belicht (geschiedenis, ecologie, recreatie). Een zondagse wandeling erna diende als 'illustratie bij de tekst'.

De schoonmaakactie trok weinig deelnemers. Op grond van de vele klachten over de rommel in het park verwachtte het bestuur op grote aantallen schoonmakers. Het idee om een 'doe-werkgroep' op te richten is daarom even uitgesteld.

Ondanks de minder goede ervaringen van vorig jaar wil het bestuur opnieuw een schoonmaakactie organiseren. Parken in andere steden zijn voor Arnhemmers niet zo aantrekkelijk, want voor een geplande tocht naar het Vondelpark in Amsterdam was te weinig belangstelling.

In een komende bestuursvergadering wordt bekeken welke activiteiten voor herhaling vatbaar zijn.

Na de zomervakantie staat een bezoek aan kasteel Rozendaal op het programma. Dit kasteel en de oranjerie zijn onlangs gerestaureerd.

"Wat is een romantisch park in Engelse landschapsstijl? Wat zijn de kenmerken en welke overwegingen spelen een rol bij de aanleg?" Hierover gaat een lezing die in het najaar te beluisteren zal zijn.

In juni wordt in samenwerking met de Watermolen en in overleg met de dienst Milieu en Openbare Werken een actie op touw gezet. De plannen zijn echter nog te vaag om er nu al mededelingen over te kunnen doen.

Werkgroepen

De werkgroep Historische Tuin onderzocht de mogelijkheden van herstel van de historische tuin en schreef er een helder rapport over.

De werkgroep Beheer kreeg een andere voorzitter in de persoon van de heer R. Ovezall.

Er ligt nog genoeg werk te wachten. Zo zou, volgens de werkgroep Beheer, het aanzien van het park verhoogd kunnen worden als de papierbakken een mooiere vormgeving zouden krijgen en als er meer eenheid in de diverse in het park staande hekwerken en wegwijzers zou komen.

Statistische gegevens zijn er pas uit te halen als het gedurende een aantal jaren herhaald wordt.

Zowel het dagelijks als het algemeen bestuur heeft de suggestie van de groep overgenomen en de gemeente in die zin geadviseerd. Tot nu toe is daarop geen antwoord ontvangen. De heer Dieleman betreurde dat omdat de werkgroep volgens het bestuur een evenwichtig en bruikbaar advies heeft gegeven. De algemene ledenvergadering was het daar mee eens.

Stormhout

De stormen van januari en februari vorig jaar hebben een geweldige schade aangericht. In de stad zijn alle omgevallen bomen al vrij snel weggehaald. Ook in de parkgedeelten van Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem heeft de gemeente het stormhout grotendeels opgeruimd. In de bosachtige delen is echter bijna alles blijven liggen. De werkgroep kan zich voorstellen dat er, om educatieve redenen, enige omgevallen bomen te bezichtigen blijven. Zij vraagt zich wel af of deze geen infectiehaarden van ziekten en schimmels kunnen worden. Bezoekers van de parken ergeren zich aan het, naar hun mening, slordige aanzien van de parken. Voor hen is de belevingswaarde sterk gedaald. Daarnaast moeten we, aldus de heer Ovezall, eerbied hebben voor de historie van Sonsbeek en Zijpendaal. De werkgroep stelt voor in één, hooguit twee van de stormgaten alles te laten liggen om te laten zien wat de natuur kan aanrichten. In de overige plaatsen kan nieuw plantsoen komen.

Ook bij het eiland in de grote vijver mag een boom blijven liggen. Daarbij moet wel rekening worden gehouden met de veiligheid van de schaatsenrijders.

Voor de werkgroep is het wenselijk dat staande dode bomen opgeruimd worden (vooral de twee eiken bij de fonteinvijver). Enkele dode bomen kunnen verspreid in het bosgebied blijven staan, mits ze geen gevaar opleveren en geen infectiehaarden worden voor de gezonde bomen. Het publiek komt immers naar het bos om van levende bomen te genieten.

Na een telefoongesprek met mevrouw Fleuren, Hoofd van de sector Natuur en Stedelijk Groen van de dienst Milieu en Openbare Werken maakten leden van de werkgroep, een aantal ambtenaren en de heer Clingen (vitaliteitsonderzoek) een wandeling door Sonsbeek. De heer Ovezall:

'We hebben toen open plekken en versperde paden gezien. De heer Clingen heeft aangegeven waar het dode hout opgeruimd en jonge bomen geplant moesten worden'

ANTWOORD VAN DE GEMEENTE

Mevrouw Fleuren deelde hierop mede dat er nooit gezegd is dat al het dode stormhout moest blijven liggen. De gemeente heeft gedaan wat gebruikelijk is, ze heeft de stormschade zoveel mogelijk opgeruimd (o.a. op wegen en paden) en in de parkgedeelten.

Interruptie van de heer Ovezall:

U hebt wel al het stormhout laten liggen en 'de-waan-van-de-dag' gevolgd omdat dat dood hout zo goed zou zijn voor de insecten.

De discussie binnen de gemeente was, aldus mevrouw Fleuren, in volle gang toen we geconfronteerd werden met de stormen in het begin van 1990.

Er is toen met man en macht gewerkt om in het parkgedeelte alle paden vrij te maken. Over het bosgedeelte met bestemming natuurbos en de bosgedeelten in de parken is toen door de raadscommissie een beslissing genomen. Het overleg over het dode hout (wat laten we waar liggen) in al het Arnhemse groen moest nog worden afgerond. De uitkomst daarvan zal bepalen wat er met het dode hout wordt gedaan.

In het najaar werd de wethouder van milieu ziek. Er is toen afgesproken dat tijdens zijn afwezigheid geen belangrijke en/of nieuwe zaken ter discussie gebracht zouden worden. De ambtelijke voorbereiding over het al dan niet laten liggen van dood hout in plantsoenen en bossen is intussen doorgegaan.

Zodra wethouder Coumans beter is, kunnen besluiten worden genomen. Naar de mening van de Dienst Milieu en Openbare Werken moet het mogelijk zijn om een evenwicht te vinden tussen de cultuur(historische) en de ecologische waarde van de parken. De grenzen blijven vaag. Daar heeft de dienst ook nog geen oplossing voor gevonden.

Het Engelse landschapspark is een nabootsing van de natuur. Curieus genoeg werd in de eerste landschapsparken zelfs dood hout ingebracht als een niet te verwaarlozen onderdeel van de natuur.

De dienst Milieu en Openbare Werken omschrijft 'onderhoud' als, 'via een duurzaam beheer het karakter van het park in stand te houden'. Het argument dat Sonsbeek op de monumentenlijst staat en dus onveranderd in stand gehouden moet worden, is niet houdbaar. In de monumentenlijst van WVC is niet beschreven hoe het park er uit moet zien.

De raadscommissie heeft het College gevraagd voorlopig te besluiten dat het dode hout blijft liggen.

Mevrouw Fleuren hoopte hiermee duidelijk gemaakt te hebben, dat de gemeente wel degelijk waarde hecht aan de adviezen van de vereniging maar door overmacht daar nog niets mee heeft kunnen doen.

Werkgroep Historische tuin

Paul Teunissen gaf aan de hand van dia's een toelichting op het door de werkgroep geschreven rapport 'Historische tuin - park Sonsbeek Onderzoek naar de mogelijkheden voor herstel

Interimrapportage juli 1990'

De werkgroep is uitgegaan van drie vragen:

wat was er; wat is er; wat moet er komen.

Op de eerste vraag bleek vooralsnog geen antwoord voorhanden. Er is geen enkele tekening of beschrijving van de tuin gevonden. Het dus niet mogelijk hem in de oude vorm terug te brengen.

In 1800 wordt voor het eerst gewag gemaakt van een moestuin, in 1900 was er een bloemisterij gevestigd.

Daarmee wordt de monumentaliteit van het gebied benadrukt; het publiek krijgt dan meer het gevoel dat het zorgvuldig met de parken moet omgaan.

Het bestuur zal het standpunt van de werkgroep namens de vereniging voor de gemeente formuleren.

Informatie

Het infobulletin verscheen vier maal. De Dienst Milieu en Openbare Werken stelt hiervoor geld en werkkraft beschikbaar. Het infobulletin werd tot nu toe gemaakt door één persoon, die tegelijkertijd hoofd- schrijvend-, opmaak- en eindredacteur is. Leden die als redacteur aan het blad willen meewerken kunnen zich bij het bestuur melden. Ook correspondenten zijn welkom. Ingezonden brieven en verslagen worden indien mogelijk geplaatst.

De vereniging wil meer bekendheid krijgen. De heer M. Overdiep, chef Persdienst van de Akzo zal met het bestuur bespreken hoe de PR van de grond moet komen. Het bestuur houdt zich voor opmerkingen en aanbevelingen aanbevolen.

Wandelroute Gulden Bodem

In het afgelopen jaar is er een geschreven wandelroute voor het park Gulden Bodem uitgegeven. Er zijn nu wandelroutes voor alle drie parken.

FINANCIEEL JAARVERSLAG

Dit jaar krijgen we voor het laatst bankgarantie van de dienst Milieu en Openbare Werken. De vereniging zal daarna zelf de financiële verantwoordelijkheid moeten dragen.

Jaarcijfers

De vereniging is nog jong. Van enig vermogen is ook nog geen sprake. Wel is er een kleine verbetering in de financiële situatie: het jaar begon met een klein negatief vermogen en sloot het jaar af met een 'bezit' van iets meer dan 50 gulden.

De portokosten zijn nog steeds een grote belasting voor de kas. Toch wordt de goedkoopste manier van verzenden aangehouden.

Er is veel geld uitgegeven aan het rapport van de werkgroep Historische tuin. Op verzoek van de Dienst Milieu en Openbare Werken is de oplage vergroot, zodat zij een aantal rapporten kon afnemen. Dat heeft de prijs per stuk voor de vereniging omlaag gebracht. Het rapport is te koop bij de werkgroep en via het bestuur.

De inkomsten van de contributie-gelden zijn vooraf niet precies te bepalen, hoewel het aantal leden bekend is. Leden die niet betalen krijgen eenmaal een aanmaning. Het kost nu nog te veel om meer aan incasso te doen omdat het slechts om enkele leden gaat. Dat wordt anders als het aantal wanbetalers te groot zou worden.

Kascommissie

De kascommissie, bestaande uit de heren De Neree van Babberich en Lommen, heeft alle cijfers nauwkeurig bekeken. Op hun vragen kregen ze van de penningmeester een bevre-digend antwoord. Zo restte de heren niets anders dan het financieel verslag en het beleid van de penningmeester goed te keuren.

De nieuwe kascommissie bestaat uit de heren Lommen en Gazendam. De voorzitter bedankte de aftredende commissie voor het werk. Daarmee was het financieel verslag goed-gekeurd en werd penningmeester J. Elissen gedechargeerd.

BESTUURSVERKIEZING

In de statuten van de Vereniging staat dat bestuursleden na drie jaar moeten aftreden. Dat zou betekenen dat volgend jaar het gehele dagelijks bestuur aan aftreden toe zou zijn. Om dat te voorkomen is de penningmeester pro forma afgetreden (en uiteraard herkozen). Volgend jaar zal het bestuur een rooster van aftreden presenteren aan de vereniging.

BELEID PARKEN

Werkgroep Beheer

De werkgroep Beheer is bezorgd over de plannen van de gemeente om de Parkweg af te sluiten. Een ongewenst en ongewild gevolg hiervan kan zijn dat sluiproutes worden gezocht en gevonden. De eventuele voordelen van afsluiting zouden daardoor in hun tegendeel kunnen veranderen. Het dagelijks bestuur van de vereniging is van mening dat de Parkweg voor autoverkeer open moet blijven. Wel moeten er snelheidremmende maatregelen worden genomen. Het is bovendien de vraag of de gemeente gerechtigd is een weg af te sluiten waaraan verkeersafhankelijke bedrijven gelegen zijn. De bedrijven moeten toch op een bepaalde manier bereikbaar blijven. Voorwaarde is wel, dat de weg als parkweg herkenbaar blijft en geen racebaan wordt.

Het advies dat de vereniging aan de gemeente uitbrengt moet daarom nauwkeurig en zeer afgewogen zijn.

Kapverbod en parkbeheer

Enige jaren geleden presenteerde de voormalige dienst PEBREM een beheerplan voor de parken Sonsbeek, Zijpendaal en Gulden Bodem. Daarin werd o.a. aanbevolen om een aantal, oude tot zeer oude bomen te kappen. Tegen dit laatste is door Arnhemse burgers, waaronder de huidige voorzitter van de werkgroep Beheer de heer R. Ovezall, bezwaar gemaakt. Als gevolg daarvan vaardigde het gemeentebestuur eind 1988 een algemeen kapverbod voor de parken uit. Dit verbod is nog steeds van kracht.

In de werkgroep waren de meningen over het beheer van de oude bomen verdeeld. Dat werkte verlamdend op de groep. Na het aantreden van een nieuwe voorzitter is bekeken waarover men het wel eens was en daarmee is men verder gegaan. De voltallige groep vindt dat een algeheel kapverbod te veel van het goede is. Men is het er ook over eens dat er in de jonge bestanden wel degelijk gedund moet worden. De werkgroep acht het zeker nodig dat in de opstanden van na 1972 (ook een stormjaar) normaal bosbeheer wordt doorgevoerd. Zij raadt het bestuur aan de gemeente te adviseren het kapverbod voorlopig alleen te handhaven voor bomen van 80 jaar en ouder. Het kapverbod kan niet worden gerelateerd aan de uitkomst van de vitaliteitsonderzoeken van 1989 en 90 zoals het gemeentebestuur nu doet. Zo'n onderzoek is een momentopname.

Men heeft zich daarom georiënteerd op gelijksoortige tuinen waarvan wel bijzonderheden bekend zijn.

In de jaren 50 was op de plaats van de tuin de gemeentekwekerij gevestigd.

De tweede vraag (wat is er?) geeft minder moeilijkheden. Daarvoor is één bezoek aan Sonsbeek voldoende.

Van de oorspronkelijke tuin staat (nog een deel van) de muur overeind.

Er staat een woonhuis met flinke tuin, het CNME heeft er een gebouwtje, een deel van de parkeerplaats van het Sonsbeek Paviljoen ligt binnen het terrein en er is een drukbezochte midget-golfbaan gevestigd.

De derde vraag (wat moet er komen) is niet zonder meer te beantwoorden.

De tuin zal iets moeten toevoegen aan de waarde van het park. Er moeten historische stijlenmerken in verwerkt worden maar eigentijdse elementen mogen evenmin ontbreken. De ingang moet opvallen en goed bereikbaar zijn.

Bij de inrichting moet rekening gehouden worden met de exploitatie, het beheer en de kosten daarvan. De tuin moet ook aantrekkelijk zijn om te bezoeken. Niemand zal zich willen vergapen aan een veld met boerenkolen.

Dan is het van belang over hoeveel ruimte men kan beschikken. Wordt de midgetgolfbaan verplaatst of niet, blijft de parkeerplaats gehandhaafd en moeten de gebouwtjes blijven staan? Rekening houdend met alle mogelijke voorwaarden is een schetsontwerp gemaakt.

Van de gemeente wordt begeleiding gevraagd bij het doen van opmetingen en het maken van de begroting.

Niemand behoeft niet verstoken te blijven van deze interessante informatie. Het is allemaal te lezen in het rapport.

Aan het eind van de vergadering werd voorgesteld om in te haken op het verzoek van het Koninklijk paar en een boom te planten.

Het bestuur zegde toe de mogelijkheden te bekijken.

VAN DE REDACTIE

Dit hele nummer is gewijd aan de ledenvergadering van de vereniging van 20 maart j.l. U mist daardoor de gewone rubrieken. Al lezend zult u merken dat in het verslag toch alles aan de orde komt waarover u normaal in dit blad leest: nieuws van de werkgroepen, de activiteiten van de gemeente in de parken, nieuws van het bestuur en uit de vereniging.

Wij hopen dat u ook in het komend jaar de vereniging zult blijven steunen en actief zal meedoen aan wandelingen en bijeenkomsten. U vergeet uiteraard niet om een of meer personen uit uw omgeving lid te maken van de Vrienden.

Maar vooral: schrijf uw belevenissen in de parken op. Wat voor u interessant is, is dat waarschijnlijk ook voor anderen.

Stuur uw bijdragen naar het adres van de vereniging: tav Rina Kraaijestein Zippendaalseweg 24 6814 CL Arnhem

1991

WATERMOLEN
WATERJAAR

de watermolen

Wat is er te doen in De Watermolen?

Voor het Bezoekerscentrum is 1991 het 'waterjaar'. Van 27 april t/m 23 juni is in het Bezoekerscentrum De Watermolen een tentoonstelling over drinkwater te zien, die werd opgesteld in samenwerking met de Dienst Milieu en Openbare Werken, de PGEM en de Gelderse Zuiveringschappen.

Nog steeds is het voor ons, Nederlanders, de gewoonste zaak van de wereld dat uit alle kranen in het huis zuiver drinkwater komt. Het wordt echter hoe langer hoe moeilijker het water zover te reinigen.

Het oppervlakte water wordt steeds meer vervuild door de industrie, de land- en tuinbouw, de zure regen, de was- en afwasmiddelen uit de huishoudens, motorolie die in het riool terecht komt, fotochemicaliën die door het toilet gespoeld worden, ten onrechte op vuilstortplaatsen terechtgekomen chemisch afval enz. enz.

Nog is schoon water in ons land geen schaars artikel. Maar hoe lang dat nog zal duren?

De tentoonstelling die de naam 'Water zonder kater' kreeg laat zien wat er bij komt kijken om helder en drinkbaar water uit de kraan te laten komen.

In de weide bij het bezoekerscentrum is de komende drie maanden te zien hoe het riool er onder de grond uitziet. Er komt 20 meter 'levensechte' rioolbuis te liggen waar u door heen kunt lopen. De buis wordt ook toegankelijk voor rolstoelrijders. Verder is het mogelijk om via de video een kijkje te nemen in het echte riool. Kinderen kunnen waterproefjes doen en met een computer werken terwijl hun ouders meedoen met de watersmaaktest.

In de tentoonstelling wordt aandacht besteed aan de gevolgen van waterverbruik en watervervuiling voor de natuur.

Programma International Artcentre

27 maart-20 mei Jan Montijn Werken op Papier
Ad Arma Bronzen Sculpturen

29 mei-26 juni "Ieder voor zich"
Persoonlijkheden in de
Nederlandse Beeldende kunst:

Marinus Boezem
Siert Dallinga
Peter Klashorst
Alexander Lichtveld
Erik de Nie
Joop Rubens
Harold Schouten
Jan Sierhuis
Pierre van Soest
Ronald Tolman
Joost van den Toorn
Jos Verwiel
Harald Vlugt
Jan Wolkers

Eind juni begint de tentoonstelling
Kinetische kunst
Beweging in de Nederlandse
beeldhouwkunst van
1950 tot heden

Openingstijden International Art Center
woensdag t/m vrijdag 12.00 uur tot 17.00 uur
en op afspraak tel. 085 510 100

+++++
Openingstijden Watermolen
dinsdag t/m vrijdag 9.30 16.30 uur
zaterdag en zondag 12.30 16.30 uur

1e Pinksterdag gesloten